

Vodič za bolesnike s hiperprolaktinemijom

Hrvatsko društvo
za endokrinologiju i dijabetologiju
Hrvatskog liječničkog zbora

www.hded.com.hr

Napravljeno prema preporukama **The Hormone Foundation** i **The Endocrine Society**
Originalni dokument dostupan na: <http://jcem.endojournals.org/content/96/2/35A.full>

Hiperprolaktinemija je stanje u kojem postoji povećana koncentracija prolaktina u krvi. **Prolaktin** je hormon kojeg luči mala žlijezda smještena na dnu mozga – hipofiza. Najvažnija uloga prolaktina je poticanje proizvodnje mlijeka u mliječnoj žlijezdi nakon poroda. Tijekom trudnoće i dojenja normalno je da se u krvi nalazi povećana koncentracija prolaktina. Povećana koncentracija prolaktina u krvi također može biti posljedica uzimanja nekih lijekova ili neke bolesti. Česti uzrok hiperprolaktinemije je dobroćudni tumor hipofize koji pojačano luči prolaktin i naziva se **prolaktinom**. Najčešće se nalazi kod žena, a vrlo rijetko kod djece i adolescenata. I drugi tumori hipofizne regije mogu ponekad izazvati hiperprolaktinemiju uslijed pritiska na držak hipofize.

Prolaktin i kod žena i kod muškaraca snižava razinu spolnih hormona (estrogena i testosterona) što dovodi do poremećaja menstrualnih ciklusa i spolne funkcije.

Ovo su upute za bolesnike izrađene prema svjetskim smjernicama za dijagnostiku i liječenje hiperprolaktinemije.

Učinci hiperprolaktinemije

Muškarci i žene s hiperprolaktinemijom mogu biti neplodni, imati smanjeni spolni nagon i gubitak koštane mase.

Žene mogu imati:

- izostanak menstrualnih ciklusa ili neredovite cikluse
- suhoću rodnice koja dovodi do bolova pri spolnom odnosu
- mliječni iscjedak iz dojke

Muškarci mogu imati:

- erektilnu disfunkciju – probleme pri postizanju i održavanju erekcije
- smanjenje mišićne mase i dlakavosti

Dječaci i djevojčice s hiperprolaktinemijom mogu imati zakašnjeli pubertet. Veći prolaktinomi mogu uzrokovati glavobolju i poremećaj vida zato jer se vidni živac nalazi u blizini hipofize i tumor ga može pritisnuti. Neki bolesnici s hiperprolaktinemijom nemaju nikakve simptome.

Kako se postavlja dijagnoza hiperprolaktinemije?

Liječnik postavlja dijagnozu hiperprolaktinemije na temelju nalaza povišene koncentracije prolaktina u krvi. Za dijagnozu je obično potrebno jednokratno mjerenje prolaktina, najbolje nakon 30 minuta mirovanja. Osim mjerenja prolaktina, Vaš liječnik će Vas vjerojatno uputiti na dodatne pretrage kojima će pokušati doznati uzrok hiperprolaktinemije. Uzimanje nekih lijekova može dovesti do hiperprolaktinemije. Stoga je važno mu kažete koje sve lijekove uzimate. Posebno su u tom smislu važni preparati estrogena, opijatski analgetici, metoklopramid i antipsihotici.

Jedan od uzroka hiperprolaktinemije je i smanjena funkcija štitnjače, pa će Vas liječnik vjerojatno uputiti na mjerenje hormona štitnjače u krvi. Ako Vaš liječnik misli da imate prolaktinom ili neki drugi tumor hipofizne regije, uputit će Vas na snimanje hipofize magnetskom rezonancom. Također je važno imate li bubrežnu ili jetrenu bolest jer one mogu dovesti do hiperprolaktinemije.

Kako se liječi hiperprolaktinemija?

Ako osoba nema simptome koji su povezani s hiperprolaktinemijom liječenje nije potrebno. U suprotnom, liječenje ovisi o uzroku.

Prolaktinom. Prolaktinom je tumor hipofize koji luči prolaktin. Terapija izbora u liječenju prolaktinoma su lijekovi koji snižavaju koncentraciju prolaktina i smanjuju veličinu tumora. Najčešće se koriste

bromokriptin (Bromergon) i cabergolin (Dostinex). Liječenje prolaktinoma ovim lijekovima je uspješno kod većine bolesnika.

Ako uz uobičajenu dozu lijeka ne dođe do normalizacije prolaktina i smanjenja veličine tumora dozu lijeka je potrebno povisiti. Nakon dvije godine liječenja, kod bolesnika kod kojih je koncentracija prolaktina normalna, a tumor je nestao, dozu lijeka je moguće smanjiti ili čak ukinuti.

Samo u rijetkim slučajevima, kada je primjena lijekova neučinkovita ili kada bolesnik ima nuspojave pri uzimanju lijekova, u obzir dolazi operativni zahvat kojim se pokuša ukloniti tumor. Kada je i operacija neučinkovita preporučuje se radioterapija tumora.

Hiperprolaktinemija uzrokovana lijekovima.

Neki lijekovi mogu biti uzrok hiperprolaktinemije. Ako postoji sumnja na to liječnik će Vam savjetovati da prekinete uzimati određeni lijek najmanje 3 dana i nakon toga ponovno izmjerite koncentraciju prolaktina. U slučaju da ne možete bez tog lijeka, liječnik Vam može prepisati slični lijek koji ne povisuje koncentraciju prolaktina. Ako ne postoji zamjenski lijek, liječnik Vam može prepisati bromokriptin ili cabergolin kako bi se smanjila proizvodnja prolaktina. Ako zbog hiperprolaktinemije imate smanjeni spolni nagon ili nisku mineralnu gustoću kosti u obzir dolazi primjena estrogena kod žena, odnosno testosterona kod muškaraca.

Hipotireoza. Smanjena funkcija štitnjače može biti uzrok hiperprolaktinemije. U tom slučaju liječenje se provodi sintetskim hormonom štitnjače, levotiroksinom. Nakon normalizacije hormona štitnjače normalizirati će se i koncentracija prolaktina.

Idiopatska hiperprolaktinemija. Kada se ne može utvrditi uzrok povišenom prolaktinu riječ je o idiopatskoj hiperprolaktinemiji. Nekima od ovih bolesnika prolaktin se vremenom vrati u normalu. Ako se to ne dogodi tijekom nekoliko mjeseci, kod bolesnika koji imaju simptome započinje se primjena bromokriptina ili cabergolina.

Kako liječiti prolaktinom u trudnoći?

Tijekom medikamentoznog liječenja prolaktinoma uspostavljaju se menstrualni ciklusi i žena može zatrudnjeti. U tom slučaju postupak je sljedeći:

- čim se ustanovi trudnoća preporuča se prekinuti uzimati bromokriptin/cabergolin.
- samo u slučaju velikih prolaktinoma koji se nalaze u blizini vidnog živca preporuča se nastaviti medikamentoznu terapiju. U tom slučaju bromokriptinu se daje prednost pred cabergolinom.
- tijekom trudnoće nema potrebe mjeriti prolaktin budući da je povišena vrijednost tada normalna.
- u sklopu dijagnostičkog praćenja tijekom trudnoće potrebno je učiniti pregled vidnog polja, a magnetsku rezonancu samo u slučaju poremećaja vida.